Alþingi
Erindi nr. Þ 124/2238
komudagur 7.6.2002

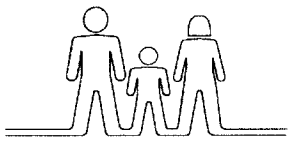

HEILSUGÆSLUSTÖÐIN Á AKUEYRI

Nefndasvið Alþingis
B.t. Heilbrigðis- og tryggingarnefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri 04.06.2002

Umsögn um frumvarp til laga um lýðheilsustöð

Framkvæmdastjórn Heilsugæslustöðvarinnar á Akureyri þakkar fyrir að fá tækifæri til að gefa umsögn um ofangreint frumvarp og gleðst yfir þessari nýbreytni á meðferð mála.

- Frumvarp til laga um lýðheilsustöð er fagnaðarefni og er einkar mikilvægt, að það verði samþykkt svo stofnunin komist á laggirnar, því þörfin fyrir þessa starfsemi er afar brýn, einkum fyrir alþingismenn og heilbrigðisyfirvöld, sem þurfa á traustri vitneskju að halda við ákvarðanatöku sína.
- Lítill metnaður fyrir hönd stofnunarinnar kemur fram í greinargerð fjárlagadeildar fjármálaráðuneytisins og ef sjónarmið þeirra afla ná fram að ganga, verður lítil breyting á lýðheilsustarfi á Íslandi frá því sem nú er. Aðeins með myndarlegum fjárveitingum getur þessi stofnun dafnað og komið góðum málum til leiðar. Ekki kemur fram, að gert sé ráð fyrir auknum mannafla til rannsókna eða áróðursmála ellegar sérfræðiverkefna. Ekki virðist gert ráð fyrir auknum tengslum við sambærilegar stofnanir erlendis, erlend menntasetur eða alþjóðastofnanir, því hvergi er að sjá, að gert sé ráð fyrir ferðakostnaði, útlátum til menntunar- eða kennslu ellegar útgáfukostnaði.
- Nafn stofnunarinnar er með afbrigðum tilkomulítið og tengist í málvitund venjulegra Íslendinga fremur einhvers konar iðnaði en setri andlegrar iðju, vísinda og stjórnkænsku. Lýðheilsumiðstöð og lýðheilsustofnun væri strax skárra, en best væri líklega *lýðheilsusetur* eða *lýðheilsustofa Íslands* til samræmis við hagstofuna.
- **2. gr.** Þar sem lýðheilsa snertir flesta þætti mannlegs samfélags, verður henni lítt til grósku komið nema með sameinuðu átaki allra hagsmunaaðila, njótenda og þolenda. Ill reynsla er af því að hafa stjórn þessara mála á könnu fagráðuneytis heilbrigðismála eða eftirlitsstofnunar landlæknis, þar sem sjónarhornið hefur jafnan verið tengt fjármálum, viðgerðum og lækningum en síður forvörnum og lýðheilsufræðilegum þáttum, enda hafa forvarnir og heilsuefling alltaf verið hornrekur þegar fjárveitingum er útdeilt. Því fer best á að setja stofnunina undir hatt forsætisráðuneytis. Myndi það auka vægi stofnunarinnar og starfseminnar og gera alla samhæfingu við önnur ráðuneyti

Heimilisfang / Adress:
Hafnarstræti 99
600 Akureyri

Sími / Tel: 460 4600
Fax: 461 2605

Netfang / e-mail:
hak@hak.ak.is

og aðra geira þjóðlífsins auðveldari. Þannig væri staða lýðheilsustofu svipuð og hagstofunnar. Í framhaldi af því breytist texti frumvarpsins þannig, að í stað ráðherra heilbrigðismála standi jafnan forsætisráðherra.

- **3. gr.** Í stað orðanna *„stefnu heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra,"* sbr. ákvæði 3. mgr. 42. gr. laga um heilbrigðisþjónustu komi **„íslenska heilbrigðisáætlun."**
- Óþarflega margt er látið liggja milli hluta í frumvarpi þessu og víða er ráðherra gefið of mikið vald til að ráða þróun mála. Svo virðist sem höfundar frumvarpsins hafi ekki háar hugmyndir um verkefni stofnunarinnar fram yfir það, sem hin lögbundnu ráð hafa nú þegar. Með því að nefna aukið verksvið aðeins í greinargerð skapast hætta á að þau verði látin reka á reiðanum.
- **3. gr.** Þar sem verkefni lýðheilsustöðvar eru talin upp í þremur liðum, fer betur á því að nota upptalningu greinargerðarinnar:

a. að stuðla að eflingu lýðheilsustarfs í samvinnu við aðra sem að þeim málum starfa,
b. að annast það starf sem nú er unnið samkvæmt sérstökum lögum um áfengis- og vímu varnir, manneldi, slysavarnir, tóbaksvarnir og sjá um önnur forvarna- og heilsueflingar verkefni á vegum ríkisins,
c. að fylgjast með og koma á framfæri nýrri þekkingu og reynslu sem að gagni mætti koma í lýðheilsustarfi,
d. að meta reglulega árangur af lýðheilsustarfi og bera saman við sett markmið,
e. að efla þekkingu og færni þeirra sem starfa að eflingu lýðheilsu,
f. að miðla upplýsingum og fræðslu til landsmanna og einstakra hópa í samfélaginu, eftir því sem við á, í samvinnu við landlækni og aðra,
g. að stuðla að eflingu kennslu og rannsókna á sviði lýðheilsu og samstarfi við háskóla og aðrar menntastofnanir.

Bæta mætti hér við:

h. að safna upplýsingum um og sinna eftir föngum rannsóknum og mati á heilbrigðisástandi þjóðarinnar og leitast við að greina sundur og meta þá þætti, sem áhrif hafa á þjóðarheilsu
i. að gera tillögur til viðkomandi ráðuneyta um aðgerðir, sem nauðsynlegar verða að teljast til að bæta heilsufar eða viðhalda því og rökstyðja tillögur um forgangsröðun verkefna með vísindalegum rökum.
j. að sjá fjölmiðlum fyrir traustum upplýsingum um lýðheilsufræðileg efni og veita aðstoð við túlkun þeirra.

- **4. gr.** Mikilvægt er að í landsnefnd um lýðheilsu sitji bæði aðilar sem hafa þekkingu á lýðheilsufræðilegum efnum en einnig aðrir hagsmunaaðilar, sem hafi þekkingu á framkvæmdaþætti þeirra mála, er leiða þarf til lykta og þeirra verkefna, sem hrinda þarf í framkvæmd. Vel færi á því, að þar sætu fulltrúar frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga, Félagi um lýðheilsu og frá Landssamtökum heilsugæslustöðva.
- **5. gr.** Varðandi skipan sérfræðiráða má benda á, að á vegum embættis landlæknis er þessir ráðgjafaraðilar starfandi:
  Fagráð um atvinnusjúkdóma og vinnuvernd (Gæða- og lýðheilsusvið).
  Fagráð um geðvernd (Gæða- og lýðheilsusvið).
  Fagráð um heilsueflingu (Gæða- og lýðheilsusvið).

Heimilisfang / Adress:
Hafnarstræti 99
600 Akureyri

Sími / Tel: 460 4600
Fax: 461 2605

Netfang / e-mail:
hak@hak.ak.is

Fagráð um mæðravernd (Gæða- og lýðheilsusvið).
Fagráð um ung- og smábarnavernd (Gæða- og lýðheilsusvið).
Fagráð um heilsugæslu í skólum (Gæða- og lýðheilsusvið).
Fagráð um heilsuvernd aldraðra (Gæða- og lýðheilsusvið).
Fagráð um sjón- og heyrnarvernd (Gæða- og lýðheilsusvið).

Ekkert virðist því til fyrirstöðu að lýðheilsustöðin yfirtaki útgerð þeirra.

- 9.gr. Vel færi á því að auka álögur á tóbakssölu til að styrkja fjárhagsgrundvöll lýðheilsustofu. Trúlega gæti Alþingi ekki tekið aðra áhrifaríkari ákvörðun til heilsueflingar en að kippa úr sambandi vísitölutengingu tóbaksverðs, sem er löggjafanum til minnkunar, þar sem hér er um stórlega heilsuspillandi vöru að ræða.

Margrét Guðjónsdóttir
Framkvæmdastjóri og hjúkrunarforstjóri

Pétur Pétursson
Yfirlæknir

Heimilisfang / Adress:
Hafnarstræti 99
600 Akureyri

Sími / Tel: 460 4600
Fax: 461 2605

Netfang / e-mail:
hak@hak.ak.is